

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Klaudia Binienda

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2024 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w sprawie R. K. skazanego z art. 209 § 1 k.k.

kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść oskarżonego

od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 17 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 758/21,

uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i postępowanie o czyn z art. 209 § 1 k.k. na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umarza, a kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 17 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 758/21, Sąd Rejonowy w Wołominie przyjął w myśl art. 500 § 1 i 3 k.p.k., że na podstawie

zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego R. K. nie budzą wątpliwości, przeprowadzanie rozprawy nie jest konieczne, a następnie uznał R. K. za winnego występku z art. 209 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od dnia 22 sierpnia 2018 r. do dnia 23 października 2019 r. w K., w województwie [X], uchylał się od wykonania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec swoich córek M. K. oraz W. K., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w Wołominie wydanym w dniu 15 maja 2018 r. w sprawie o sygn. akt III RC 417/16, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowiła równowartość co najmniej 3 miesięcznych świadczeń okresowych - i za to na podstawie art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1a pkt 1 k.k. wymierzył mu karę roku ograniczenia wolności, połączoną z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym.

Ponadto, na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał oskarżonego w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności do wykonywania ciążącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie swoich córek M. K. i W. K.. Orzeczenie zawiera również rozstrzygnięcie o kosztach sądowych (k. 98 akt sprawy o sygn. II K 758/21).

Od tego orzeczenia nie został wniesiony sprzeciw, wobec czego wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 17 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 758/21 uprawomocnił się w dniu 18 marca 2023 r. (k. 98, 105 akt II K 758/21).

Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od tego wyroku na korzyść R. K. i na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. polegające na skazaniu R. K. za czyn popełniony w okresie od dnia 22 sierpnia 2018 r. do dnia 23 października 2019 r., zakwalifikowany jako występki z art. 209 § 1 k.k., podczas gdy za ten sam czyn, na szkodę tych samych pokrzywdzonych, popełniony w tym samym okresie, zakwalifikowany z art. 209 § 1 k.k., oskarżony został już uprzednio skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt V K 563/21 – co stanowi bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentów z akt sprawy o sygn. V K 563/21 Sądu Rejonowego w Wołominie, to jest wyroku nakazowego z dnia 4 sierpnia 2021 r., na okoliczność prawomocnego skazania R. K. za ten sam czyn, który został objęty zaskarżonym wyrokiem, a w konsekwencji uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i umorzenie postępowania w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się być w sposób oczywisty zasadna, co pozwalało na rozpoznanie jej w trybie art. 535 § 5 k.p.k. i uwzględnienie w całości.

Postępowanie nakazowe jest instytucją prawa procesowego, której stosowanie zastrzeżono do najbardziej oczywistych przypadków, to znaczy takich, w których zebrany materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych zastrzeżeń, co do winy i okoliczności popełnienia zarzuconego czynu. Wymóg ten oznacza w szczególności brak wątpliwości co do tak zasadniczych kwestii, jak realizacja przez oskarżonego wszystkich znamion zarzuconego czynu wymienionych w konkretnym przepisie typizującym dane przestępstwo, jak również wyczerpanie pozostałych warunków odpowiedzialności karnej, ujętych w części ogólnej kodeksu karnego (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2019 r., IV KK 423/18, LEX nr 2663898*). Niemożliwe jest też dokonywanie zmiany opisu czynu w stosunku do aktu oskarżenia, nie można bowiem przeprowadzać własnego postępowania dowodowego.

Sąd Rejonowy w Wołominie nie dopełnił ustawowego obowiązku wszechstronnej weryfikacji okoliczności sprawy i w efekcie zaniechał poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie całej faktycznej i prawnej sytuacji oskarżonego, nie dostrzegając, że za ten sam czyn, popełniony w tym samym okresie i na szkodę tych samych pokrzywdzonych, zakwalifikowany z art. 209 § 1 k.k., oskarżony został już uprzednio skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt V K 563/21. Czyn oskarżonego polegał wówczas na tym, że w okresie od dnia 22 sierpnia 2018 r. do 23 października 2019 r. w miejscowości K., powiatu w., uchylał się od wykonania wynikającego z ustawy obowiązku alimentacyjnego wobec córki M. K. oraz W. K., określonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Wołominie III Wydział Rodzinny i Nieletnich, sygn. akt sprawy III RC

417/16, z dnia 15 maja 2018 r. (k. 62 akt sprawy o sygn. V K 563/21). Sąd uznał wtedy na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu przygotowawczym, że okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości i działając na podstawie art. 500 § 1, 3 i 4 k.p.k. oraz art. 500 § 1 i 2 k.p.k. skazał R. K. na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności, nakładając na niego na podstawie art. 34 § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k., obowiązek wykonywania w tym okresie nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. Ponadto, Sąd zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie obu córek (k. 62 akt sprawy o sygn. V K 563/21).

Odpis tego wyroku nakazowego został doręczony oskarżonemu w dniu 10 sierpnia 2021 r. Od orzeczenia nie wniesiono sprzeciwu, wobec czego uprawomocniło się ono w dniu 18 sierpnia 2021 r. (k. 68 akt sprawy o sygn. V K 563/21).

W zaistniałym układzie procesowym w obrocie prawnym funkcjonują dwa orzeczenia, które skazują R. K. za ten sam czyn. Obydwa orzeczenia wydane przez Sąd Rejonowy w Wołominie – z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt V K 563/21 oraz z dnia 17 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 758/21, dotyczą przestępstw z art. 209 § 1 k.k., popełnionych przez R. K. na szkodę tych samych pokrzywdzonych, tj. jego córek - M. K. i W. K.. Oba wyroki obejmują również ten sam okres popełnienia czynu - od dnia 22 sierpnia 2018 r. do 23 października 2019 r. Porównanie treści obydwu wyroków prowadzi do oczywistego wniosku, że okres uchylania się od świadczeń alimentacyjnych, przypisany R. K. na mocy kolejnego z wydanych wyroków (tj. w sprawie o sygn. akt II K 758/21), został już w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio i prawomocnie zakończonej - zawierając się w całości w tych samych ramach czasowych analizowanego występk.

Rozpoznając niniejszą sprawę w trybie art. 500 § 1 i 3 k.p.k. Sąd Rejonowy w Wołominie dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego. Nie dopełnił bowiem ustawowego obowiązku wszechstronnej weryfikacji okoliczności sprawy i w efekcie zaniechał poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie całej faktycznej i prawnej sytuacji oskarżonego, nie ustalając uprzedniej karalności oskarżonego – orzekając

na podstawie informacji o karalności zawartych w nieaktualnej karcie karnej, z dnia 20 czerwca 2021 r., w której nie figurowało jeszcze skazanie w sprawie o sygn. V K 563/21.

Trzeba zaznaczyć, że warunek uprzedniej karalności za przestępstwo umyślne ma charakter obiektywny i nie zależy od stanu wiedzy sądu rozpoznającego sprawę, zaś wydając wyrok sąd powinien dołożyć należytej staranności, aby poczynić prawidłowe ustalenia w zakresie uprzedniej karalności oskarżonego (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 grudnia 2021 r., III KK 319/21, LEX nr 3324550; z dnia 8 kwietnia 2009 r., IV KK 408/08; z dnia 1 lutego 2011 r., IV KK 406/10; z dnia 1 czerwca 2016 r., V KK 61/16; z dnia 27 czerwca 2018 r., III KK 432/17*).

Reasumując, Sąd *meriti* dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegającego na skazaniu R. K. za czyn popełniony w okresie od dnia 22 sierpnia 2018 r. do dnia 23 października 2019 r., zakwalifikowany jako występpek z art. 209 § 1 k.k., podczas gdy za ten sam czyn, na szkodę tych samych pokrzywdzonych, popełniony w tym samym okresie, zakwalifikowany z art. 209 § 1 k.k., oskarżony został już uprzednio skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt V K 563/21 - co stanowi bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

W rezultacie, Sąd Najwyższy, uwzględniając kasację Rzecznika Praw Obywatelskich wniesioną na korzyść oskarżonego R. K. uchylił zaskarżony wyrok nakazowy w całości i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. postępowanie w sprawie umorzył.

Kosztami procesu w sprawie na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. i art. 638 k.p.k., obciążył Skarb Państwa.

Marek Pietruszyński Dariusz Kala Andrzej Stępka

[J.J.]

(r.g.)

